

# Poprzednie uwagi końcowe Komitetu i jego zalecenia dotyczące wdrażania Protokołów Fakultatywnych do Konwencji

## Zalecenia Komitetu Praw Dziecka

### Uwagi końcowe do połączonych piątego i szóstego sprawozdania okresowego Polski [...]

#### K. Należy zastosować się do poprzednich uwag końcowych Komitetu i jego zaleceń dotyczących wdrażania Protokołów Fakultatywnych do Konwencji

##### Protokół Fakultatywny w sprawie handlu dziećmi oraz wyzyskiwania dzieci w prostytucji i pornografii

47. W świetle swoich wytycznych dotyczących wdrażania Protokołu Fakultatywnego oraz zgodnie ze swoimi wcześniejszymi zaleceniami<sup>388</sup>, Komitet zaleca, aby Państwo-Strona:
- a) Zawarło w Kodeksie karnym definicję „wyzyskiwania dzieci w prostytucji” i „handlu dziećmi” oraz zapewniło, że dzieci w wieku od 15 do 18 lat będą wyraźnie chronione przed wykorzystywaniem seksualnym w pornografii i prostytucji;
  - b) Zwiększyło dostępność nieodpłatnej pomocy prawnej oraz psychologicznego, medycznego i socjalnego wsparcia dla dzieci będących ofiarami przestępstw zakazanych na mocy Protokołu Fakultatywnego;
  - c) Zintensyfikowało systematyczne szkolenia na temat postanowień Protokołu Fakultatywnego wśród wszystkich grup specjalistów pracujących z dziećmi, aby udoskonalić system identyfikowania ofiar i kierowania ich do odpowiednich służb;
  - d) Zapewniło odpowiednie wsparcie i dostęp do pomocy w zakresie odzyskiwania zdrowia fizycznego i psychicznego przez dzieci będące ofiarami takiego wykorzystywania oraz zapewniło im otrzymanie zadośćuczynienia i rekompensaty;
  - e) Zawarło w Kodeksie karnym przepisy dotyczące odpowiedzialności osób prawnych i zagwarantowało ponoszenie odpowiedzialności prawnej przez przedsiębiorstwa prowadzące działalność lub posiadające miejsce zarządu w Państwie-Stronie, zwłaszcza w przypadku branży turystycznej.

##### Protokół Fakultatywny w sprawie angażowania dzieci w konflikty zbrojne

48. Odnotowując informacje przekazane przez Państwo-Stronę w sprawie systemu identyfikowania członków szczególnie narażonych grup wśród osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, Komitet wraca do swych poprzednich zaleceń<sup>389</sup> i zaleca, aby Państwo-Strona:
- a) Podjęło działania w celu zapewnienia dzieciom zidentyfikowanym poprzez takie procedury odpowiedniej pomocy w celu odzyskania zdrowia fizycznego i psychicznego oraz umożliwienia ich reintegracji społecznej;
  - b) Zapewniło, że wszyscy członkowie krajowego personelu wojskowego zaangażowanego w operacje pokojowe ONZ przejdą szkolenie dotyczące praw dzieci, w szczególności w kontekście konfliktu zbrojnego.

<sup>388</sup> CRC/C/OPSC/POL/CO/1.

<sup>389</sup> CRC/C/OPAC/POL/CO/1.

## Ocena realizacji i rekomendacje

### Kontekst

47. Według ostatnich dostępnych danych przekazanych przez Prokuraturę Krajową, w 2024 r. odnotowano 316 ofiar handlu ludźmi, w tym 4 dzieci. Wśród osób pokrzywdzonych dominowały osoby z Kolumbii, Polski, Ukrainy, Wenezueli oraz innych krajów Ameryki Łacińskiej<sup>390</sup>.

Analiza form wykorzystania wskazuje na utrzymującą się dominację pracy przymusowej jako głównej formy eksploatacji ofiar handlu ludźmi w Polsce. Rzeczywista skala zjawiska jest prawdopodobnie wyższa. Globalnie przyjmuje się, że zidentyfikowane ofiary stanowią 0.1% wszystkich ofiar i ocalałych z procederu handlu ludźmi.

Jednym z wyzwań w Polsce pozostaje sposób identyfikacji i nieujednolicony tryb raportowania liczby ofiar. W 2025 r. Policja wskazała na: 23 ofiary w tym 5 dzieci; Straż Graniczna z kolei zaraportowała 74 ofiary. Nie zidentyfikowano przez SG ofiar małoletnich. Z kolei Prokuratura Krajowa zidentyfikowała 316 ofiar, w tym 4 dzieci. Według sprawozdania za 2025 r. Fundacji La Strada – Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu i Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi – w 2024 r. pomoc otrzymały 289 osoby, w tym 113 kobiet i 178 mężczyzn, nie wskazując na obecność dzieci i młodzieży w programach pomocowych<sup>391</sup>.

Ponadto, w kontekście dzieci nie istnieją żadne ilościowe raporty lub pogłębione analizy jakościowe, które wskazywałyby na formy handlu ludźmi wśród dzieci w Polsce, charakterystykę procesów eksploatacji i ich sytuację.

We wrześniu 2025 r. Departament Stanu USA opublikował 25. edycję corocznego *Raportu o Handlu Ludźmi* (ang. *TIP Report*). Polska znalazła się w *Tier 1*, czyli w grupie państw w pełni spełniających minimalne standardy eliminacji handlu ludźmi<sup>392</sup>.

Wśród kluczowych zmian na przestrzeni ostatnich lat, należy wskazać podniesienie rangi Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi w poziom resortowego na międzyresortowy, w formie organu doradczego Prezesa Rady Ministrów<sup>393</sup>. Istotnym było też rozpoczęcie pod

<sup>390</sup> Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi. *Handel Ludźmi w Polsce 2024, 2025 r.* Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/handel-ludzmi-w-polsce-raport-2024> (dostęp dnia 18 czerwca 2026 r.).

<sup>391</sup> Fundacja La Strada Polska, Źródło: *Sprawozdanie z działalności Fundacji przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu „La Strada” za 2024 rok.* (dostęp dnia 16 czerwca 2026 r.). Również: *Handel Ludźmi w Polsce 2024, 2025 r.*

<sup>392</sup> Departament Stanu Stanów Zjednoczonych, *Trafficking in Persons Report*, 2025. Źródło: *Trafficking in Persons Report 2025*. (dostęp dnia 18 czerwca 2026 r.).

<sup>393</sup> Zarządzenie nr 392 Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 września 2023 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi. Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/zarzadzenie-nr-392-prezesa-rady-ministrow-z-dnia-18-wrzesnia-2023-r-w-sprawie-miedzyresortowego-zespołu-do-spraw-przeciwdziałania-handlowi-ludzmi> (dostęp dnia 19 czerwca 2026 r.).

koniec 2024 r. prac legislacyjnych nad stworzeniem jednolitego aktu prawnego: Ustawy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi<sup>394</sup>. Prace nad ustawą mają również na celu implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1712, której termin wdrożenia upływa w lipcu 2026 r.<sup>395</sup>.

Ponadto, w zakresie identyfikacji ofiar małoletnich w Polsce wypracowano i uaktualnia się *Algorytm Identyfikacji Postępowania wobec Małoletniej Ofiary Handlu Ludźmi dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej*. Powstał też *Poradnik dla kadry placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi i ryzyka wystąpienia tego przestępstwa wśród wychowanków*<sup>396</sup>.

Mimo zmian, wciąż wskazuje się na wyzwania wymagające dalszej pracy. Wśród wyzwań pozostają te dotyczące sytuacji dzieci. Obszarem wymagającym wzmocnionych wysiłków jest również handel ludźmi (w tym handel dziećmi) wspomagany technologicznie (ang. *technology-facilitated trafficking*), oraz trendy związane z wykorzystywaniem dzieci poprzez platformy społecznościowe, czy gry online. Wśród nowych zjawisk jest też wzrost handlu ludźmi w celu przymusowej przestępczości i cyberprzestępczości (np. *cyber scammingu*)<sup>397</sup>. Problemem pozostaje też „niewidzialność” dzieci (w tym brak desegregacji danych ze względu na płeć, wiek czy szczególne potrzeby) w krajowych statystykach. Niepokojącym zjawiskiem jest też wzrost generowania i popularności Materiałów Przedstawiających Wykorzystywanie Seksualne Dzieci (ang. *Child Sexual Abuse Material, CSAM*)<sup>398</sup>.

Na uwagę zasługuje fakt, że we wrześniu 2025 r. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę wdrożyła program ReDirection, opracowany przez fińską organizację Protect Children. Program jest bezpłatny, anonimowy, dostępny online i skierowany do osób poszukujących lub oglądających materiały CSAM, które chcą zmienić swoje zachowanie. Stanowi istotne narzędzie profilaktyki wykorzystywania seksualnego dzieci.

---

<sup>394</sup> Wydział do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, Przestępstwom z Nienawiści oraz Wsparcia Działań w ramach Polityki Bezpieczeństwa Wewnętrznego w EU. Źródło: *Sprawozdanie z realizacji KPD przeciwko handlowi ludźmi na lata 2022-2024, za rok 2024* (dostęp dnia 10 lipca 2026 r.). Również: MSWiA, 2024 r. Nazywany później „Sprawozdaniem z realizacji KPD (2025).

<sup>395</sup> Dyrektywa (EU) 2024/1712. Źródło:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX:32024L1712> (dostęp dnia 15 czerwca 2026 r.).

<sup>396</sup> Suda, *Problematyka handlu dziećmi w Krajowym Planie Działania przeciwko Handlowi Ludźmi*, 2010 r. Źródło: Problematyka handlu dziećmi w Krajowym Planie Działania przeciwko Handlowi Ludźmi (dostęp 11 czerwca 2026 r.); Krajowy Mechanizm Referencyjny; Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, *Poradnik dla kadry pieczy zastępczej na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi i ryzyka wystąpienia tego przestępstwa wśród wychowanków, 2025 r.*

<sup>397</sup> UNODC, *Global Report on Trafficking in Persons 2024*, 2025 r.

Źródło: [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024\\_BOOK.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024_BOOK.pdf) (dostęp dnia 19 czerwca 2026 r.).

<sup>398</sup> OSCE, *New Frontiers: The Use of Generative AI to Facilitate Trafficking in Persons*, 2024 r. Źródło: <https://cthb.osce.org/cthb/579715> (dostęp dnia 19 czerwca 2026 r.).

## Definicja Handlu Dziećmi

47(a). W polskim porządku prawnym wciąż nie występuje odrębna definicja „handlu dziećmi”. Wszelkie przepisy dotyczące handlu ludźmi interpretowane są także w odniesieniu do handlu dziećmi<sup>399</sup>. W tym kontekście, handel dziećmi wciąż należy odnosić do regulacji Kodeksu Karnego, który w art. 115 § 22 definiuje przestępstwo handlu ludźmi<sup>400</sup>.

W przypadku gdy ofiarą handlu ludźmi jest dziecko znaczenie ma wyłącznie cel działania sprawcy tj. wykorzystanie ofiary<sup>401</sup>. Oznacza to, że w identyfikacji pomijany jest element „środków i metod” stanowiących składniowe tzw. Modelu AMP (ang. *Act, Model, Purpose*), pozwalającego na identyfikowanie ofiar handlu ludźmi, zgodnie z Protokołem Palermo<sup>402</sup>. Polskie prawo nie przewiduje też zaostrezenia odpowiedzialności karnej w przypadku, gdy ofiarą jest osoba małoletnia. Szereg ekspertów uznaje to za mankament polskiego porządku prawnego<sup>403</sup>. Co istotne jednak, w 2024 r., przy okazji nowelizacji Kodeksu Karnego, podniesiono ogólny maksymalny wymiar kary za popełnienie przestępstwa handlu ludźmi z 15 do 20 lat<sup>404</sup>.

## Wyzyskiwanie Dzieci w Prostytucji i Pornografii

W kwestii definicji – termin, którego używa Protokół Fakultatywny do Konwencji o Prawach Dziecka („wyzyskiwanie dzieci w prostytucji”) nie został wprowadzony jako samodzielna definicja w Kodeksie Karnym. Komitet Praw Dziecka wielokrotnie podkreślał, że należy zapewnić, aby te zachowania były wyraźnie objęte prawem karnym jako odrębne formy eksploatacji dzieci.

<sup>399</sup> Definicja Handlu Ludźmi zawarta w art. 115 § 22 Kodeksu Karnego: *Handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem: 1) przemocy lub groźby bezprawnej, 2) uprowadzenia, 3) podstęp, 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania, 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności, 6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą - w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte metody lub środki wymienione w pkt 1-6.*

<sup>400</sup> Kodeks karny, art. 115 § 22.

<sup>401</sup> Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, *Handel dziećmi – analiza*, 2026 r. Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludźmi/handel-dziećmi---analiza> (dostęp dnia 15 czerwca 2026 r.).

<sup>402</sup> *Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniający Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 15 listopada 2000 r.* (Dz. U. z 2005 r. Nr 18, poz. 160). Nazywanym później „Protokołem z Palermo”.

<sup>403</sup> A. Popławska, *Wykorzystywanie małoletnich w prostytucji – charakterystyka i dynamika zjawiska ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy polskiej*. Fundacja Dzieci Niczyje (dzisiaj FDDS), 2010 r. Źródło: *Wykorzystywanie małoletnich w prostytucji – charakterystyka i dynamika zjawiska ze szczególnym uwzględnieniem perspektywy polskiej* (dostęp dnia 18 czerwca 2026 r.).

<sup>404</sup> Kodeks karny, art. 189a § 1.

Odrębna definicja miałaby zwiększyć widoczność problemu, jednocześnie pozwoliłaby na lepsze gromadzenie danych, monitorowanie skali zjawiska i pozwoliłaby zwiększyć skuteczność polityk publicznych. Tak jak w przypadku potrzeby wprowadzenia definicji „handlu dziećmi” do KK – pozwoliłoby to uniknąć zjawiska „niewidzialności normatywnej” utrudniającej mierzenie i zwalczania zjawiska wyzyskiwania dzieci w prostytucji<sup>405</sup>.

Wskazuje się też na argument aksjologiczny. Rekomenduje się odchodzenie od języka sugerującego „uprawianie prostytucji” przez dzieci lub sformułowań sugerujących rzekomą aktywność zawodową. To samo dotyczy pojęcia „pornografii dziecięcej”, którego zaleca się zupełne zaniechanie na rzecz określeń takich jak:

- „materiały przedstawiające seksualne wykorzystywanie/wyzyskiwanie dzieci (ang. Child Sexual Abuse/Exploitation Material, CSEM<sup>406</sup>, CSAM)<sup>407</sup>,
- “seksualne wykorzystywanie dzieci w Internecie” (ang. Online Child Sexual Abuse Material, OCSAM).

Ujednolicenie terminologii mogłoby wesprzeć też postępowanie dowodowe. Jednoznaczne opisy treści, relacji i zdarzeń sprzyjają właściwej interpretacji materiałów, a także użyciu ich w dalszych czynnościach operacyjnych i procesowych<sup>408</sup>.

Krajowy Plan Przeciwdziałania Przestępstwom Przeciw Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich (2023 – 2026) i jego kontynuacja, wraz z działaniami Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przestępczości Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na szkodę Małoletnich, przy Ministerstwie Sprawiedliwości mogłyby być dobrymi platformami do podjęcia takich działań. Niezbędna jest też współpraca między zespołowa wraz z Zespołem do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi.

## Udział technologii w wykorzystywaniu seksualnym i wyzyskiwaniu dzieci

Choć Komitet nie wskazuje bezpośrednio na potrzebę uwzględnienia problemu wzrastającego trendu wykorzystywania technologii w handlu dziećmi, wyzyskiwaniu prostytucji i CSAM –

<sup>405</sup> M. Pomarańska-Bielecka, M. Wiśniewski M, *Analiza przepisów prawa definiujących i penalizujących handel dziećmi*. Fundacja Dzieci Niczyje (dzisiaj Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę), Dziecko Krzywdzone, 2010 r.

<sup>406</sup> CSEM odnosi się do materiałów uprzedmiotawiających dziecko jako obiekt seksualny, np. *child modeling*, czy seksualne pozowanie. CSAM odnosi się do materiałów pokazujących wykorzystywanie i wyzyskiwanie dzieci seksualnie. Z kolei OCSAM obejmuje np. *grooming*, nakłanianie do podejmowania czynności seksualnych w środowisku online, udostępnianie i monetyzację tych treści, szantażowanie dziecka oraz produkcję CSA/EM z wykorzystaniem AI, np. na podstawie neutralnych zdjęć pozyskiwanych w następstwie tzw. *sharentingu* z wykorzystaniem aplikacji „rozbierających” (ang. *nudify apps*). Więcej informacji w raporcie: NASK, *Dyżurnet.pl Raport 2025*, 2026 r. (dalej: NASK, *Dyżurnet.pl*). Źródło:

[https://www.nask.pl/media/2026/05/Dyżurnet\\_raport-roczny2025\\_WEB22052026.pdf](https://www.nask.pl/media/2026/05/Dyżurnet_raport-roczny2025_WEB22052026.pdf) (dostęp dnia 11 czerwca 2026 r.).

<sup>407</sup> Aktualnie w polskim Kodeksie karnym funkcjonuje określenie „treści pornograficzne obejmujące udział małoletniego”. Kodeks karny.

<sup>408</sup> P. Obreszt, *Zwalczanie seksualnego wykorzystywania dzieci w Internecie na przykładzie CSAEM i OCSAE. Wyzwania technologiczne i metodologiczne*. Dziecko Krzywdzone, 2026 r.

jest to stała część rzeczywistości tych procedurów, którego Państwo-Strona nie może pominąć. Jak wynika z przeprowadzonej ekspertyzy oraz monitoringu zespołu GRETA (Grupy Ekspertów do Spraw Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi) – problem jest ten zupełnie pominięty w polskiej praktyce przeciwdziałania handlowi ludźmi<sup>409</sup>.

Zarówno na poziomie globalnym, jak i regionalnym dane wskazują na wzrost wykorzystywania technologii w handlu dziećmi oraz wykorzystywaniu seksualnym dzieci. Obejmuje to użycie mediów społecznościowych, ale także gier online, sieci Dark Web, komunikatorów społecznościowych czy sztucznej inteligencji (w tym np. *chatbotów*, czy technologii do wytwarzania produktów *deepfake*)<sup>410</sup>.

Polska nadal plasuje się wysoko w zestawieniu lokalizacji serwerów z CSAM. Ponad 9% serwerów w odniesieniu do adresów ULR i 8% serwerów w odniesieniu do plików foto/video było zlokalizowanych w Polsce<sup>411</sup>. Jak wskazuje NASK, zjawisko pedofilii w Internecie jest dodatkowo wzmacniane przez rozwój sztucznej inteligencji. Liczba materiałów CSAM generowanych przy użyciu AI wzrosła o 300% w porównaniu z rokiem poprzednim. Jednocześnie coraz większą rolę w rozpowszechnianiu takich treści odgrywają komunikatory internetowe<sup>412</sup>.

Jednym z problemów w prewencji oraz zwalczaniu i ściganiu problemu, jak i realizacji praw dziecka w tym zakresie jest: brak danych dotyczących skali zjawiska, oraz nieuwzględnianie problemu w strategiach działania państwa, np. w Krajowym Planie Działań (dalej: KPD) dotyczącym przeciwdziałania handlowi ludźmi. Kwestie technologiczne nie są też wystarczająco ujęte w Krajowym Mechanizmie Referencyjnym<sup>413</sup>.

Kolejnym obszarem wymagającym zmian jest niedostosowanie obecnych zapisów prawnych. Polski Kodeks Karny odnosi się do materiałów przedstawiających „wytworzony albo przetworzony wizerunek małoletniego uczestniczącego w czynności seksualnej”<sup>414</sup>. Takie sformułowanie zawęża zakres treści objętych odpowiedzialnością karną w porównaniu z innymi paragrafami tego przepisu, które posługują się szerszym pojęciem treści

<sup>409</sup> GRETA, *Raport z Oceny. Trzeci etap oceny. Dostęp do wymiaru sprawiedliwości i skutecznych środków odwoławczych dla ofiar handlu ludźmi*, 2025. Źródło: [Raport z Oceny](#). (dostęp dnia 21 czerwca 2026 r.), dalej: GRETA, 2025 r.

<sup>410</sup> OSCE, *New Frontiers: The Use of Generative AI to Facilitate Trafficking in Persons*, 2024 r. Źródło: <https://cthb.osce.org/cthb/579715> (dostęp dnia 19 czerwca 2026 r.).

<sup>411</sup> NASK, *Dyżurnet.pl Raport 2025*, 2026 r. Źródło: [https://www.nask.pl/media/2026/05/Dyżurnet\\_raport-roczny2025\\_WEB22052026.pdf](https://www.nask.pl/media/2026/05/Dyżurnet_raport-roczny2025_WEB22052026.pdf) (dostęp dnia 11 czerwca 2026 r.). Również: NASK, *Raport Wykorzystywanie Seksualne Dzieci w Cyberprzestrzeni*, 2023 r. Źródło: <https://www.nask.pl/magazyn/wykorzystywanie-seksualne-dzieci-w-cyberprzestrzeni-raport> (dostęp dnia 22 czerwca 2026 r.).

<sup>412</sup> NASK, *Dyżurnet.pl*, 2026 r.

<sup>413</sup> Międzyresortowy Zespół do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, *Krajowy Plan Działań na lata 2025-2027*. Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/krajowy-plan-dzialan-przeciwko-handlowi-ludzmi-na-lata-20252027> (dostęp dnia 15 czerwca 2026 r.), dalej: *Krajowy Plan Działań na lata 2025-2027*. Również: Międzyresortowy Zespół do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, *Krajowy Mechanizm Referencyjny*, 2024 r. Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludzmi/krajowy-mechanizm-referencyjny> (dostęp dnia 12 czerwca 2026 r.), dalej: *Krajowy Mechanizm Referencyjny*.

<sup>414</sup> Kodeks karny, art.202 § 4b.

pornograficznych. W konsekwencji można argumentować, że obrazy wygenerowane komputerowo, przedstawiające osoby małoletnie wyłącznie w pozach o charakterze seksualnym, nie zawsze mieszczą się w tym konkretnym zakresie penalizacji<sup>415</sup>.

Co więcej, w kwietniu 2026 r. wygasło unijne rozporządzenie<sup>416</sup>, umożliwiające platformom internetowym wykrywanie i zgłaszanie materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci. Jak wskazuje NASK, zwiększyło to zapotrzebowanie na rolę Dyżurnetu.pl, tj. zespołu działającego w ramach NASK jako punktu kontaktowego do zgłaszania nielegalnych treści w Internecie, szczególnie CSAM<sup>417</sup>.

Wygaśnięcie rozporządzenia może pociągnąć za sobą szereg negatywnych konsekwencji, w tym zmniejszenie liczby zgłoszeń przekazywanych przez platformy internetowe, które odgrywają istotną rolę w zwalczaniu tego rodzaju przestępczości. Dotychczas nielegalne treści były wykrywane jeszcze przed opublikowaniem. Aż 99% materiałów CSAM ujawniano dzięki automatycznemu skanowaniu przez platformy<sup>418</sup>. Może to również utrudnić wykrywanie nowych, wcześniej nieznanymi materiałów przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci, identyfikację sprawców oraz przyczynić się do wzrostu tzw. *ciemnej liczby przestępstw*<sup>419</sup>.

Co istotne, treści nie muszą być nielegalne, aby były szkodliwe dla dzieci. Niezbędny jest wzmożony proces uświadamiania społeczeństwu konieczności dostosowywania produktów cyfrowych do wieku odbiorców i zaostrzania regulacji mających na celu ochronę najmłodszych<sup>420</sup>.

Ważnym krokiem jest wdrażanie w Polsce przepisów wynikających z rozporządzenia o usługach cyfrowych (DSA). Rozporządzenie DSA (2022/2065) miało zwiększyć odpowiedzialność platform internetowych za treści publikowane przez użytkowników. Aby jednak jego przepisy mogły być skutecznie stosowane, konieczne jest stworzenie odpowiednich procedur na poziomie krajowym. Temu celowi służy projekt nowelizacji ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną<sup>421</sup>. Kluczowe znaczenie mają art. 9 i 10 DSA, które umożliwiają

<sup>415</sup> NASK, Dyżurnet.pl, 2026 r.

<sup>416</sup> Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1232 z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie tymczasowego odstępstwa od niektórych przepisów dyrektywy 2002/58/WE w odniesieniu do wykorzystywania technologii przez dostawców usług łączności interpersonalnej niewykorzystujących numerów do przetwarzania danych osobowych i innych danych do celów zwalczania niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych w Internecie, Źródło: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02021R1232-20240515> (dostęp dnia 12 czerwca 2026 r., dalej: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1232 z dnia 14 lipca 2021 r.).

<sup>417</sup> NASK, Dyżurnet.pl, 2026 r.

<sup>418</sup> A. Osuch, *Podejście victim-centered a polska praktyka procesowa w postępowaniach karnych dotyczących przestępstw seksualnych wobec dzieci w cyberprzestrzeni*. Dziecko Krzywdzone, 2026 r.

<sup>419</sup> P. Oberszt, 2026 r.

<sup>420</sup> Raport Instytut Cyfrowego Obywatelstwa, GEMUS, PDP, Polskie Badania Internetu, *Internet Dzieci 2026*, 2026 r. Źródło: <https://higienacyfrowa.pl/publikacje/internet-dzieci/> (dostęp dnia 13 czerwca 2026 r.).

<sup>421</sup> Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw (UC140), Źródło: <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-swiadczeniu-uslug-droga-elektroniczna-oraz-niektorych-innych-ustaw-uc140> (dostęp dnia 20 czerwca 2026 r.).

właściwym organom wydawanie nakazów usuwania nielegalnych treści oraz udostępniania informacji o użytkownikach. Dotychczas polskie prawo nie przewidywało jednolitej podstawy prawnej dla takich działań wobec dostawców usług pośrednich. Projekt nowelizacji wprowadza odpowiednią procedurę, integrując mechanizmy DSA z krajowym systemem nadzoru<sup>422</sup>. Zmiana ta ma szczególne znaczenie dla ochrony dzieci w Internecie, ponieważ skuteczność regulacji zależy nie tylko od treści przepisów, lecz przede wszystkim od możliwości ich praktycznego egzekwowania<sup>423</sup>.

Innym obszarem wyzwań pozostaje brak podejścia *victim-centred*<sup>424</sup> w postępowaniach karnych, dotyczących przestępstw seksualnych wobec dzieci w cyberprzestrzeni. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez NASK i Dyżurnet.pl<sup>425</sup>, dominuje wciąż perspektywa skoncentrowana na sprawcy, przy jednoczesnym nieuwzględnieniu potrzeb i dobra pokrzywdzonego dziecka. Analiza akt wykazała między innymi niewielką liczbę działań zmierzających do ustalenia tożsamości dzieci przedstawionych w zabezpieczonych materiałach, sporadyczne przeprowadzanie oceny ryzyka ich dalszej wiktyimizacji oraz brak systemowych rozwiązań zapewniających wsparcie psychologiczne i terapeutyczne na etapie postępowania<sup>426</sup>. Wskazuje się też, że system nie identyfikuje w porę kolejnych pokrzywdzonych (np. identyfikując dzieci w otoczeniu sprawcy) nie ogranicza możliwości sprawców funkcjonujących w sieciach kontaktów (potencjalnie z innymi małoletnimi)<sup>427</sup>. W wyniku analizy wskazano też na niepokojące działania w ramach postępowań, w których interpretowano zdarzenia i zeznania małoletnich na ich niekorzyść i na korzyść sprawcy. Przywołuje się tu przykład czteroletniego chłopca, który „nie przypisuje negatywnego znaczenia zachowaniom sprawcy” (swojego ojca), co uznano za okoliczność łagodzącą w uzasadnieniu wyroku. Innym przykładem może być wskazywanie na „brak ostrożności” małoletniego skutkujące wykorzystywaniem seksualnym i inne sformułowania przenoszące odpowiedzialność na pokrzywdzone dziecko.

We wrześniu 2025 r. Rządowe Centrum Legislacji poinformowało o rozpoczęciu prac nad ustawą o krajowym systemie przetwarzania, analizy i klasyfikacji treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie małoletnich<sup>428</sup>. Projekt przewiduje utworzenie systemu obejmującego m.in. bazę *hash* CSAM, służącą wymianie cyfrowych sygnatur materiałów

<sup>422</sup> Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2024 r. poz. 1513 z późn. zm.).

<sup>423</sup> NASK, Dyżurnet.pl, 2026 r.

<sup>424</sup> Podejście *victim-centered* to jest skupione na pokrzywdzonym, oznacza podejście skupione na pokrzywdzonym, w tym przypadku na małoletnim – czyni priorytetowym zachowanie jego bezpieczeństwa, ale też godności w traumatycznej sytuacji. Koncentruje się na unikaniu ponownej traumatyzacji, na oddaniu sprawczości małoletniemu (UNODC, 1999); A. Osuch, 2026 r.

<sup>425</sup> Badania przeprowadzone na aktach spraw z 52 sądów zlokalizowanych w 15 województwach, obejmujące 220 postępowań zakończonych w latach 2020-2022, A. Osuch, 2026 r.

<sup>426</sup> A. Osuch, 2026 r.

<sup>427</sup> A. Osuch, 2026 r. Również: NASK, Dyżurnet.pl, 2026 r.

<sup>428</sup> Projekt ustawy o krajowym systemie przetwarzania, analizy i klasyfikacji treści przedstawiających seksualne wykorzystywanie małoletnich. Źródło: <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-krajowym-systemie-przetwarzania-analizy-i-klasyfikacji-tresci-przedstawiajacych-seksualne-wykorzystywanie-maloletnich> (dostęp dnia 21 czerwca 2026 r.).

przedstawiających seksualne wykorzystywanie dzieci. Jest to pozytywne działanie, na które wskazywali eksperci<sup>429</sup>.

## Rekomendacje:

1. wprowadzenie jednolitych definicji „handlu dziećmi” i „wyzyskiwania dzieci w prostytucji” do polskiego porządku prawnego (KK) celem uniknięcia „normatywnej niewidzialności” zjawiska i wzmocnienia ochrony praw dzieci. Ponadto odejście od stosowania terminologii „pornografii” i „prostytucji dziecięcej” na rzecz CSAM, CSEM oraz OSCAM,
2. potrzebne jest realne wdrożenie elementów opartych na podejściu *victim-centered*, rozumianych jako nadawanie priorytetu ochronie dziecka i uwzględnianie najlepszego interesu dziecka na wszystkich etapach postępowania,
3. uwzględnienie tematyki i działań (prewencyjnych, zwalczających i wsparcia) w zakresie handlu dziećmi z wykorzystywaniem technologii oraz wyzyskiwania dzieci w prostytucji i „pornografii” online we wszystkich instrumentach i narzędziach przeciwdziałania handlowi ludźmi (jak w KPD, czy w Krajowym Mechanizmie Referencyjnym),
4. niezbędna jest ochrona dzieci i młodzieży w obliczu rozwoju narzędzi opartych na Sztucznej Inteligencji (SI). Wymaga to wprowadzenia mechanizmów ochronnych, uwzględniających ryzyka manipulacji i treści generowanych automatycznie oraz ryzyka związane z charakterystyką chatbotów<sup>430</sup>. SI powinna być *child-centered*. Prawa dzieci powinny być uwzględniane we wszystkich politykach i prawodawstwach dotyczących SI, jak i przy rozwoju tej technologii. Przydatnym narzędziem w kontekście ochrony dzieci w obliczu rosnących wyzwań związanych z AI może być podręcznik UNICEF „Guidance on AI and Children”<sup>431</sup>. Zwraca się uwagę na prawa dziecka, narażone przez niewłaściwe wykorzystywanie AI w tym: prawo do prywatności, prawo do wolności od wykorzystywania seksualnego i przemocy, oraz do ochrony przed wyzyskiem,
5. wypracowanie narzędzi przeciwdziałania handlowi dziećmi w toku współpracy międzysektorowej, z uwzględnieniem partycypacji ocalałych z procederu handlu ludźmi, np. członków ISTAC – *International Survivors of Trafficking Advisory Council*, w gronie których są także liderzy-ocalali z handlu dziećmi<sup>432</sup>. Za model może posłużyć przykład Dani, gdzie opracowano listę wskaźników do identyfikacji dynamicznie

<sup>429</sup> P. Oberszt, 2026 r.

<sup>430</sup> *Internet Dzieci* 2026, 2026 r.

<sup>431</sup> UNICEF Innocenti, *Guidance on AI and Children*, 2025 r. Źródło:

<https://www.unicef.org/innocenti/media/11991/file/UNICEF-Innocenti-Guidance-on-AI-and-Children-3-2025.pdf> (dostęp dnia 12 czerwca 2026 r.).

<sup>432</sup> Aby zrozumieć lepiej proces włączania liderów-ofiar/ocalałych z handlu ludźmi: OSCE, *Guidance on establishing and maintaining National Survivors of Trafficking Advisory Councils (NSTACs)*, 2024 r. Źródło: <https://odihr.osce.org/odihr/573983> (dostęp dnia 14 czerwca 2026 r.).

zmieniającego się procederu handlu ludźmi (i dziećmi) z wykorzystaniem technologii<sup>433</sup>,

6. wzmocnienie infrastruktury identyfikacji dzieci w materiałach CSAM, w tym utworzenie wyspecjalizowanej jednostki z dostępem do baz krajowych i międzynarodowych oraz zbudowanie kanałów współpracy z sektorem prywatnym i mechanizmów informacji zwrotnej w tym zakresie<sup>434</sup>,
7. zadedykowanie osobnych sekcji w KPD oraz Krajowym Mechanizmie Referencyjnym dedykowanym dzieciom, handlowi dziećmi i szczególnej sytuacji dzieci,
8. konieczne jest wypełnienie luki i przeprowadzenie badań dotyczących wpływu SI na dzieci i ich otoczenie, z uwzględnieniem partycypacji dzieci i młodzieży. Niezbędne jest też rozwijanie bazy danych i badań dotyczących handlu dziećmi z wykorzystaniem technologii,
9. powołanie niezależnej instytucji odpowiedzialnej za bezpieczeństwo dzieci w środowisku cyfrowym, odpowiedzialnej za monitorowanie ryzyk, badania i nadzór nad bezpieczeństwem online, ze zwróceniem uwagi na wyzyskiwanie w prostytucji dzieci, handlu dziećmi i CSA/EM,
10. wprowadzenie minimalnego wieku dostępu do serwisów społecznościowych oraz przeniesienie odpowiedzialności ze skuteczną weryfikacją wieku na dostawców usług cyfrowych,
11. przyjęcia podejścia, w którym regulacja gospodarki cyfrowej jako kwestią ochrony praw dziecka i zdrowia publicznego<sup>435</sup>.

47 (c). W sprawozdaniu z realizacji Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na 2022 r. nie wskazano działań odnoszących się wprost do szkoleń dotyczących postanowień Protokołu Fakultatywnego. Jednocześnie działania realizowane w ramach Krajowego Planu Działań na lata 2022–2024 tylko częściowo odpowiadają na intencję zaleceń Komitetu Praw Dziecka ONZ w zakresie wzmocniania kompetencji specjalistów w obszarze identyfikacji dzieci będących ofiarami handlu ludźmi oraz ich kierowania do systemu wsparcia<sup>436</sup>.

W ramach tych działań przeprowadzono szkolenia, warsztaty i seminaria m.in. dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, prokuratorów, sędziów oraz kuratorów sądowych.

<sup>433</sup> Danish Authority of Social Services and Housing, *Technology-facilitated trafficking. Red Flags*. Danish Center against HT, 2024 r. Źródło:

<https://www.cmm.dk/Media/638690799892638845/Technology-facilitated%20trafficking%20-%20Red%20flags.pdf> (dostęp dnia 10 czerwca 2026 r.).

<sup>434</sup> Rekomendacja wskazana w wynikach badań A. Osuch, 2026 r.

<sup>435</sup> Trzy ostatnie rekomendacje odwołują się też do wniosków i postulatów wynikających z badań przeprowadzonych w raporcie *Internet Dzieci* z czerwca 2026 r. Badania przeprowadzone były przez GEMIUS, Państwową Komisję do spraw Przeciwdziałania Wykorzystywaniu Seksualnego Małoletnich Poniżej 15 r.ż. (PKDP), Polskie Badania Internetu oraz Instytut Cyfrowego Obywatelstwa.

<sup>436</sup> Krajowy Plan Działań na lata 2025-2027. Również: Sprawozdanie z realizacji KPD 2025 r.

Tematyka handlu ludźmi była również uwzględniana w programach aplikacji sędziowskich i prokuratorskich oraz szkoleniach uzupełniających. Działania szkoleniowe obejmowały także pracowników pomocy społecznej, wybranych pracowników administracji odpowiedzialnych za legalizację pobytu cudzoziemców oraz operatorów centrów powiadamiania ratunkowego<sup>437</sup>.

Niemniej jednak, w znacznie ograniczonym zakresie szkolenia te koncentrowały się bezpośrednio na specyfice handlu dziećmi oraz szczególnych standardach wynikających z Protokołu Fakultatywnego. W praktyce wskazuje się również na dominację działań o charakterze ogólnoprewencyjnym, takich jak kampanie informacyjne (ulotki, plakaty), wizyty edukacyjne w szkołach czy udział w wydarzeniach środowiskowych, które mogą mieć ograniczoną skuteczność w porównaniu do systematycznych, specjalistycznych szkoleń ukierunkowanych na identyfikację ofiar<sup>438</sup>.

Jak wskazuje Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, w związku z wprowadzeniem nowych regulacji opracowano standardy ochrony dzieci dla branży turystycznej, które zostały opublikowane na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę ([standardy.fdds.pl](http://standardy.fdds.pl)), a następnie rozpowszechnione wśród kluczowych interesariuszy, w tym Ministerstwa Sportu i Turystyki, Polskiej Izby Turystyki oraz Izby Gospodarczej Hotelarstwa Polskiego<sup>439</sup>.

Podjęto próbę wyodrębnienia zjawiska handlu dziećmi w materiałach informacyjno-edukacyjnych możliwych do wykorzystania przez nauczycieli i uczniów, takich jak komiksy przeznaczone dla młodzieży. Należałoby jednak zadbać o ich szerszą dystrybucję, w szczególności poprzez kanały cyfrowe, a nie wyłącznie za pośrednictwem wybranych jednostek np. Policji<sup>440</sup>.

W kontekście dzieci zdecydowana większość ryzyka związanego z handlem ludźmi przenosi się obecnie do sfery cyfrowej, do której Państwo Strona zdaje się nie docierać w wystarczającym stopniu. Kampanie takie jak „Człowiek nie jest na sprzedaż. Stop handlowi ludźmi”, choć zasadne i potrzebne, nie w pełni odpowiadają na wyzwania związane z bardziej „subtelny” formami rekrutacji, w tym groomingiem online oraz werbowaniem poprzez media społecznościowe<sup>441</sup>. Przekaz tych kampanii koncentruje się często na najbardziej drastycznych i mniej typowych scenariuszach, takich jak uprowadzenia czy przemoc fizyczna wobec ofiar, a także na przypadkach dotyczących cudzoziemców i pracy przymusowej<sup>442</sup>. W efekcie handel ludźmi przedstawiany jest jako zjawisko przede wszystkim brutalne i przez to potencjalnie „odległe” od codziennych doświadczeń dzieci.

---

<sup>437</sup> Ibidem.

<sup>438</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD 2025 r.

<sup>439</sup> Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, *Turystyka*, 2026 r. Źródło: Turystyka (dostęp dnia 20 czerwca 2026 r.).

<sup>440</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD 2025 r.

<sup>441</sup> Stowarzyszenie Passa, Kampania „Nie daj się sprzedać” 2023 r.

Źródło: <https://stowarzyszeniepassa.pl/multimedia/filmy/nie-daj-sie-sprzedac> (dostęp 20 czerwca 2026 r.).

<sup>442</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD 2025 r. Również: Stowarzyszenie Passa, Kampania „Nie daj się sprzedać” 2023 r.

Tymczasem w przypadku dzieci kluczowym mechanizmem jest stopniowe budowanie relacji zaufania – często przez osoby z otoczenia ofiary, w tym rówieśników – oraz wykorzystanie mediów społecznościowych, komunikatorów i platform *gamingowych* do rekrutacji, kontroli i eksploatacji w handlu dziećmi. Rekrutacja opiera się na manipulacji emocjonalnej, w tym groomingu oraz tworzeniu relacji przyjaźni lub relacji romantycznych<sup>443</sup>.

W tym kontekście konieczne jest uwzględnienie aktualnych trendów globalnych w działaniach prewencyjnych, w tym rozpoznawanie nowych *modus operandi* sprawców oraz dostosowanie narzędzi edukacyjnych do realiów funkcjonowania dzieci i młodzieży online.

Z realizacji Krajowego Planu Działań można odnieść wrażenie, że przestrzeń cyfrowa nie jest jeszcze w pełni uwzględniona jako integralny obszar prewencji i identyfikacji ofiar. W związku z tym zasadne wydaje się pilne wzmocnienie i digitalizacja działań przeciwdziałających handlowi ludźmi, szczególnie w zakresie ochrony dzieci i młodzieży.

### Rekomendacje:

1. opracowanie i prowadzenie szkoleń z najnowszych trendów związanych z wykorzystywaniem technologii w procederach. Ma to znaczenie szczególnie w kontekście handlu dziećmi i obecności dzieci online, oraz wzrastającego wykorzystywania AI przez przestępców i zorganizowane grupy przestępcze i zmieniającego się *modus operandi*,
2. wzmocnienie i digitalizacja działań przeciwdziałających handlowi ludźmi, szczególnie w zakresie ochrony dzieci i młodzieży,
3. uwzględnienie aktualnych trendów globalnych w działaniach prewencyjnych, w tym rozpoznawanie nowych *modus operandi* sprawców oraz dostosowanie narzędzi edukacyjnych do realiów funkcjonowania dzieci i młodzieży online.

47(b), 47(d). Oba zalecenia Komitetu są też zgodne z postulatami i wnioskami zespołu GRETA, z trzeciej rundy ocen przeciwdziałania handlowi ludźmi w Polsce<sup>444</sup>.

W kwietniu 2024 r. przyjęto Krajowy Mechanizm Referencyjny (KMR) – dokument regulujący współpracę instytucji w zwalczaniu handlu ludźmi (w tym również handlu dziećmi), który wyznacza ramy koordynacji działań organów ścigania, instytucji państwowych i organizacji pozarządowych w celu skutecznej walki z tym przestępstwem. Głównym celem mechanizmu jest usprawnienie przekierowywania spraw ofiar handlu ludźmi, zgodnie z ich potrzebami.

<sup>443</sup> UNODC, Global Report on Trafficking in Persons 2024, 2025 r.

Źródło: [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024\\_BOOK.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024_BOOK.pdf) (dostęp dnia 9 czerwca 2026 r.).

<sup>444</sup> GRETA, 2023 r.

Obejmuje oprócz pierwszej i natychmiastowej pomocy też „pomoc długoterminową i integrację społeczną”<sup>445</sup>.

Jednocześnie Krajowy Mechanizm Referencyjny nie przewiduje odrębnego ujęcia sytuacji dzieci ani procedur dostosowanych do potrzeb małoletnich<sup>446</sup>. Wyraźne wyodrębnienie dzieci w ramach mechanizmu referencyjnego mogłoby przyczynić się do lepszego uwzględnienia ich szczególnych potrzeb oraz usprawnienia procesu identyfikacji i kierowania spraw, który w przypadku małoletnich powinien przebiegać odmiennie niż w odniesieniu do osób dorosłych.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej<sup>447</sup>, ofiary handlu ludźmi mają prawo do wszystkich środków pomocy społecznej określonych w ustawie, w tym interwencji kryzysowej i wsparcia psychologicznego. Natomiast jak wskazano w raporcie GRETA – „informacje przekazane przez władze sugerują, że po upływie okresu rekonwalescencji i do namysłu ofiary, które nie są gotowe do współpracy z władzami, nie są uprawnione do pomocy psychologicznej na mocy ustawy o pomocy społecznej”. W praktyce KCIK zapewnia pomoc psychologiczną głównie ofiarom handlu ludźmi, niezależnie od ich obywatelstwa lub zezwolenia na pobyt. Jednakże dostęp do publicznego ubezpieczenia zdrowotnego nie jest dostępny dla ofiar handlu ludźmi nieposiadających zezwolenia na pobyt stały. Ponadto budżet KCIK jest ograniczony i nie może pokryć wszystkich potrzeb w zakresie pomocy. Oprócz tego, w praktyce bardzo trudno jest zapewnić pomoc psychologiczną ofiarom handlu ludźmi, które nie mówią po polsku, ze względu na brak tłumaczy<sup>448</sup>.

Komitety podkreśla, że wsparcie ofiar handlu ludźmi powinno obejmować nie tylko pomoc interwencyjną, lecz również długoterminową opiekę psychologiczną i zdrowotną. Szczególnej uwagi wymagają dzieci, w tym dzieci ze szczególnymi potrzebami, dla których kluczowe znaczenie ma indywidualnie dostosowane i długofalowe wsparcie sprzyjające procesowi zdrowienia i reintegracji społecznej. *Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi 2022–2024* przewidywał jako jeden z celów – podniesienie standardu wsparcia udzielanego ofiarom handlu ludźmi (w tym małoletnim ofiarom handlu ludźmi)<sup>449</sup>.

Natomiast jak wynika ze sprawozdania z realizacji KPD z tych lat – postanowiono zaniechać opracowanie wsparcia i ochrony małoletnich oraz kontynuację wdrażania programu, powołując się na nowelizację Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego tzw. Ustawa Kamilka<sup>450</sup>. Niezbędne jest kontynuowanie programu, który szczególną uwagę zwracałby na partykularną sytuację dzieci i młodzieży i ich potrzeb<sup>451</sup>.

<sup>445</sup> Krajowy Mechanizm Referencyjny.

<sup>446</sup> Ibidem.

<sup>447</sup> Ustawa z dnia 15 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. poz. 803).

<sup>448</sup> GRETA, 2023 r.

<sup>449</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD 2025.

<sup>450</sup> Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1606).

<sup>451</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD 2025.

Dostęp do bezpiecznego zakwaterowania stanowi istotny element procesu *zdrowienia* ofiar handlu ludźmi, w tym dzieci. W Polsce nie funkcjonuje jednak wyspecjalizowane schronisko dedykowane małoletnim ofiarom tego procederu. Zgodnie z informacjami władz, w schroniskach KCIK mogą być umieszczane jedynie dziewczęta w wieku 16 – 18 lat, natomiast dzieci młodsze oraz chłopcy kierowani są do placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzin zastępczych lub ośrodków interwencji kryzysowej. Choć personel instytucji wsparcia oraz częściowo rodziny zastępcze przechodzą ogólne szkolenia, brak jest systematycznego i wyspecjalizowanego przygotowania wszystkich osób przyjmujących dzieci będące ofiarami handlu ludźmi. Dobór formy zakwaterowania powinien odbywać się indywidualnie, z uwzględnieniem zasady najlepszego interesu dziecka.

## Zadośćuczynienie i rekompensata

W kontekście zadośćuczynienia i rekompensaty, ofiary handlu ludźmi mają prawo do odszkodowania i zadośćuczynienia<sup>452</sup>. W analizowanych dokumentach KPD 2022 – 2024 kwestia rekompensaty dla dzieci-ofiar handlu ludźmi nie wyodrębniona.

Prawo międzynarodowe, w tym art. 15 ust. 3 *Konwencji o zwalczaniu handlu ludźmi*, gwarantuje ofiarom prawo do uzyskania odszkodowania<sup>453</sup>. W Polsce istnieje kilka ścieżek jego dochodzenia: w ramach postępowania karnego (art. 46 k.k.)<sup>454</sup>, postępowania cywilnego, niezależnego postępowania cywilnego oraz poprzez państwową kompensatę dla ofiar przestępstw, gdy uzyskanie środków od sprawcy jest niemożliwe<sup>455</sup>. Dodatkowo możliwe jest wsparcie w ramach Funduszu Sprawiedliwości<sup>456</sup>.

W praktyce jednak dostęp do realnej rekompensaty pozostaje ograniczony. Zgodnie z obserwacjami praktyków i organizacji pozarządowych, odszkodowania zasądzone w postępowaniach karnych są rzadkie i zwykle niewielkie. System wymiaru sprawiedliwości koncentruje się przede wszystkim na karaniu sprawców, a nie na pełnej kompensacji szkody ofiar. W rezultacie osoby pokrzywdzone często traktowane są głównie jako świadkowie postępowania, a nie jako osoby uprawnione do odszkodowania<sup>457</sup>.

W praktyce dodatkową barierą jest także niewypłacalność sprawców – nawet gdy odszkodowanie zostanie zasądzone, jego egzekucja bywa niemożliwa z powodu ich nieobecności, ukrywania się lub niewypłacalności. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci będących ofiarami handlu ludźmi, które ze względu na swoją zależność, wiek oraz ograniczoną

<sup>452</sup> Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi. *Prawa Ofiar Handlu Ludźmi*.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/handel-ludźmi/prawa-ofiar-handlu-ludźmi> (dostęp dnia 8 czerwca 2026 r.).

<sup>453</sup> Konwencja w sprawie zwalczania handlu ludźmi i eksploatacji prostytucji (Dz. U. z 1952 r. Nr 41, poz. 278).

<sup>454</sup> Kodeks karny, art. 46.

<sup>455</sup> Ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych (Dz. U. z 2016 r. poz. 325).

<sup>456</sup> Sprawozdanie z realizacji KPD, 2025 r.

<sup>457</sup> GRETA, 2023 r.

zdolność działania napotykają jeszcze większe przeszkody w skutecznym dochodzeniu roszczeń<sup>458</sup>.

## Rekomendacje:

1. Rada Europy, za pośrednictwem Grupy Ekspertów do Spraw Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi, zgodnie z zaleceniami Komitetu, wskazała na konieczność zapewnienia skutecznego dostępu ofiar do bezpłatnej pomocy prawnej oraz odszkodowań, a także wzmocnienia reakcji wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych dotyczących handlu ludźmi. Oznaczać może to np. zapewnienie skutecznej pomocy psychologicznej wszystkim ofiarom handlu ludźmi, niezależnie od ich dostępu do publicznego ubezpieczenia zdrowotnego,
2. zaleca się też rozszerzenie stosowania środków ochrony wobec wszystkich dzieci będących ofiarami, w tym powyżej 15. r.ż. Ponadto GRETA zwróciła uwagę na potrzebę poprawy identyfikacji oraz systemu wsparcia dla dzieci będących ofiarami handlu ludźmi,
3. zasadne wydaje się stworzenie wyspecjalizowanego, bezpiecznego systemu zakwaterowania dedykowanego małoletnim ofiarom handlu ludźmi, uwzględniającego ich wiek, płeć oraz szczególne potrzeby wynikające z doświadczonej traumy,
4. równolegle konieczne jest zapewnienie systematycznych i specjalistycznych szkoleń dla wszystkich podmiotów zaangażowanych w opiekę nad tymi dziećmi, w tym rodzin zastępczych i personelu placówek opiekuńczych,
5. zaleca się, aby w ramach postępowań karnych systematycznie gromadzono dowody dotyczące zarówno szkody poniesionej przez ofiarę, jak i korzyści finansowych osiągniętych przez sprawców w wyniku jej wykorzystania. Działania te powinny stanowić integralną część postępowania przygotowawczego, tak aby umożliwić skuteczne dochodzenie roszczeń odszkodowawczych przed sądem oraz zapewnić pełniejszą realizację prawa ofiar do kompensacji,
6. jednocześnie konieczne jest wzmocnienie roli państwowych mechanizmów kompensacyjnych, tak aby realnie gwarantowały wypłatę świadczeń w sytuacjach, gdy sprawca nie może zostać odnaleziony lub jest niewypłacalny. W tym kontekście zasadne byłoby rozważenie rozbudowy funduszy kompensacyjnych finansowanych m.in. z mienia pochodzącego z przestępstw,
7. zaleca się wprowadzenie systematycznego monitoringu dostępu ofiar handlu ludźmi do odszkodowań poprzez stworzenie jednolitego systemu rejestracji wniosków o odszkodowanie oraz decyzji o ich przyznaniu. Rozwiązanie to umożliwiłoby bieżącą

---

<sup>458</sup> Ibidem.

ocenę skuteczności mechanizmów kompensacyjnych oraz identyfikację ewentualnych barier w dostępie do należnych świadczeń.

47(e). W Polsce Kodeks karny nie przewiduje odpowiedzialności karnej osób prawnych. Państwo Strona częściowo zrealizowała zalecenie 46(e). Funkcjonuje bowiem Ustawa przewidująca odpowiedzialność podmiotów zbiorowych<sup>459</sup>. Handel ludźmi został tam ujęty w katalogu przestępstw mogących prowadzić do odpowiedzialności przedsiębiorstw, nawiązując do art. 189a k.k. Jednocześnie nie doszło do wprowadzenia szczególnych regulacji dotyczących przedsiębiorstw z branży turystycznej, a praktyczna skuteczność systemu odpowiedzialności podmiotów zbiorowych była wielokrotnie krytykowana z uwagi na jego ograniczone zastosowanie<sup>460</sup>.

W ekspertyzach prawniczych wskazuje się na ograniczoną skuteczność polskiego modelu odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Zastrzeżeniami obarczony jest zwłaszcza wymóg uprzedniego skazania osoby fizycznej (tzw. *prejudykat*), który znacząco utrudniał pociąganie przedsiębiorstw do odpowiedzialności<sup>461</sup>.

Przedsiębiorstwa (w szczególności działające w sektorach takich jak turystyka, transport oraz usługi cyfrowe, które mają istotne znaczenie z perspektywy ochrony dzieci), w przypadku istnienia ryzyka ponoszenia odpowiedzialności, wykazują zwiększoną motywację do wdrażania skutecznych procedur zapobiegania wykorzystywaniu dzieci, zgłaszania podejrzanych przypadków oraz współpracy z właściwymi organami.

Współczesne formy eksploatacji dzieci coraz rzadziej mają charakter indywidualny i są coraz częściej powiązane z działalnością zorganizowaną, obejmującą łańcuchy dostaw, pośrednictwo pracy oraz platformy internetowe. W związku z powyższym system odpowiedzialności przedsiębiorstw powinien w pełni odzwierciedlać złożony i transnarodowy charakter współczesnych form handlu ludźmi i wykorzystywania dzieci<sup>462</sup>.

Znaczenie zalecenia 46(e) wykracza poza samą kwestię odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Skutecznie funkcjonujący system odpowiedzialności przyczynia się do identyfikacji podmiotów czerpiących korzyści z handlu ludźmi, wzmacnia efekt prewencyjny oraz poprawia dostęp ofiar do środków ochrony prawnej, w tym odszkodowania i zadośćuczynienia<sup>463</sup>.

<sup>459</sup> Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2024 r. poz. 1822 z późn. zm.).

<sup>460</sup> K. Stokłosa, *Odpowiedzialność Podmiotów Zbiorowych na Nowych Zasadach a Obecne Rozwiązania Prawne*. Wybrane zagadnienia. Zeszyty Prawnicze 19(4), 205-232, 2020 r. Źródło: <https://doi.org/10.21697/zp.2019.19.4.08> (dostęp dnia 4 czerwca 2026 r.).

<sup>461</sup> K. Stokłosa, 2020 r.

<sup>462</sup> UNODC, *Global Report on Trafficking in Persons 2024*, 2025 r. Źródło: [https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024\\_BOOK.pdf](https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/glotip/2024/GLOTIP2024_BOOK.pdf) (dostęp dnia 10 czerwca 2026 r.).

<sup>463</sup> K. Stokłosa, 2020 r. Również: GRETA, 2023 r.

## Rekomendacje:

1. Państwo Strona powinno rozważyć wprowadzenie szczególnych obowiązków należytej staranności (*due diligence*) dla przedsiębiorstw działających w sektorach podwyższonego ryzyka, takich jak turystyka, transport oraz usługi cyfrowe – w zakresie identyfikacji, zapobiegania i zgłaszania przypadków wykorzystywania dzieci,
2. Państwo Strona powinno zapewnić, aby ramy odpowiedzialności przedsiębiorstw uwzględniały złożony, transnarodowy charakter współczesnych form eksploatacji dzieci, w tym ryzyka występujące w łańcuchach dostaw, pośrednictwie pracy oraz na platformach internetowych,
3. Państwo Strona powinno rozważyć reformę lub zniesienie wymogu uprzedniego skazania osoby fizycznej jako warunku odpowiedzialności podmiotu zbiorowego, w celu zapewnienia efektywnego ścigania przestępstw, w tym handlu ludźmi.